

L'ARQUITECTURA DE TERRA

Del 1 al 5 d'agost de 2005

Cervera, Belianes, Sant Martí de Maldà, Bellpuig, Els Plans de Sió, Verdú i Tàrraga.

PRESENTACIÓ

Un element, tan vulgar com la terra, ha estat una de les bases del progrés de la humanitat. Amb el coneixement de les diferents classes de terra i les seves propietats, l'home ha creat i construït objectes d'ús quotidià i construccions arquitectòniques per poder-hi habitar.

L'argila, que actua d'aglomerant, es barreja amb l'aigua i aconsegueix un canvi substancial: la terra es converteix en un element dur en assecar-se o si es cou.

Hi ha un adagi que diu “paret de terra aviat a terra”. Aquest mostra la fragilitat d'aquesta construcció, si es compara amb la construcció amb pedra. És, per tant, una construcció més barata i qualificada de segon ordre. En les zones on abunda la pedra, podem trobar la paret de terra en l'última planta. En les zones on no hi ha material petri, com és l'Urgell i el pla d'Urgell, és habitual aquest tipus de construcció i moltes poblacions d'aquestes comarques actualment viuen en habitatges d'aquestes característiques.

El fang també s'utilitzava com a protecció dels pallers en les zones seques i en aquestes contrades era habitual trobar els pallers folrats amb argila, per conservar la palla de l'exterior durant l'any. El fang també s'utilitza com a efectes medicinals i per a picadures d'abelles.

L'arquitectura i l'escultura manifesten el component plàstic. El mur pot ser recte o corbat i es pot construir en tapiera, que acostuma a tenir dos m. de llarg i 0,60 m d'alt. Si la terra és massa grassa –enganxosa- s'ha d'optar per fer toves i deixar-les eixugar per després col·locar a trencar juntes el mur. Aquestes construccions les podem trobar en poblacions, en el camp –amb les casetes de dos pisos-, en ermites, etc.

Alguns han arribat a comparar el formigó armat amb la terra armada, on el formigó s'associa al fang i les armadures a la palla, els arbusts, canyes, etc. I és que a nivell

estructural és ben cert. La massa treballa a compressió i els arbusts o armadures ho fan a tracció.

Aquesta tècnica requereix zero consum energètic i és totalment reciclable. En els països pobres encara té actualitat i convindria recordar els seus avantatges avui en dia en què s'ha d'estalviar energia.

Reivindicar aquesta arquitectura que és la més fràgil, és fer un homenatge als nostres precedents, que ens han donat una lliçó de sostenibilitat abans que se'n parlés tant, d'aquesta paraula. Ara ens toca a nosaltres ser més austers i sostenibles.

Amb aquest curset coneixerem més bé les propietats de la terra i les seves variades aplicacions

PROGRAMA

Dilluns dia 1. Presentació i objectius.

Cervera, a la sala d'actes de la Universitat.

- 9,00 h. Inscripció 9,30 h. Presentació, programa i objectiu del Curs.
9,45 h. Lliçó 1. La tàpia, una construcció sostenible. *Albert Cuchí*
11,30 h Lliçó 2. Construccions amb parets de tàpia a la plana d'Urgell durant la segona meitat del segle XVIII. . *Josep M. Llobet*.
12,30 h Pràctica 1ª part. Treball amb fusta. *Ramon Ninot*.
Tarda
16 -18h Pràctica 2ª part. Treball en fusta. *Ramon Ninot*.
18,30 h Visita guiada per *Josep M. Llobet* pel terme de Cervera.

Dimarts dia 2.

9-11,30 h Projecte d'intervenció en una volta d'una pleta. *Ramon Ninot*.

Belianes, a la Fonoteca, Ajuntament.

- 12 h. Lliçó 3. "Les tècniques amb terra compactada". *Gabriel Barbeta*.
Tarda.
16 h. Pràctica amb *Gabriel Barbeta* i *Josep Puí*
18 h. Visita guiada per *Miquel Torres Benet*.

Dimecres dia 3

9-11,30 h Projecte d'intervenció en cabana i marge. *Ramon Ninot.*

Verdú, al Castell

12 h. Lliçó 4. Amb la terra i la pedra. Notes sobre arquitectura popular al Priorat. *Salvador Palomar*

12,45 h. Lliçó 5. La construcció amb terra en època protohistòrica: l'exemple real del Laboratori d'arqueologia experimental del Vendrell. *Jordi Moré*

Tarda.

16 h. Lliçó 6. El fang com a teràpia per al cos humà, *per determinar*

17 h. Lliçó 7. La terra, l'aigua i el foc al servei de l'home, *Ramon Boleda* i visita a un taller.

18 h. Visita al poblat ibèric d'Estinclells. *Oriol Saula*

Dijous dia 4

9-11 h Projecte d'intervenció en cabana i marge. *Ramon Ninot.*

Bellpuig, a la Casa de Cultura.

12 h. Lliçó 8. Panorama diacrònic de l'ús de la tàpia com a element constructiu generalitzat a les valls inferiors dels rius Segre i Cinca. *Joan Ramon González.*

13 h. Lliçó 9. Entre límits. *Joan Rovira*

16 -18h Pràctica de ceràmica. *Bea Barrientos.*

18 h. Visita per guiada per *Jaume Torres.*

Divendres dia 6.

Tàrrega. Sala d'actes del Consell Comarcal de l'Urgell.

9,30 h. Lliçó 10. De la tàpia al formigó. *Jaume Rosell*

10,30 h. Lliçó 11. El camí cap a la construcció sostenible: la bioconstrucció. *Andreu Muñoz*

11,30 h. Prova escrita i valoració del curs.

12,30 h. Taula rodona: *Als joves els interessa l'arquitectura popular?*

Modera *Vicent Loscos,* amb cinc personatges públics de diferents generacions.

- 13,30 Presentació de la carpeta Arquitectura i art
Presentació del llibre Religiositat en l'arquitectura popular
Elaboració de les conclusions i exposició dels treballs realitzats.
Lliurament dels premis del 5è. concurs de manteniment de cabanes,
pletes i marges.
Concessió de diplomes als col·laboradors d'honor de l'arquitectura
popular a persones i entitats que s'han distingit pel seu interès cap a
l'arquitectura popular.
- 14,00 h. Dinar de tots els participants.
Lliurament de diplomes als participants.
Lliurament d'un regal sorpresa per als inscrits, realitzat per Ramon
Ninot.

Inscripcions

-Secretaria del Consell Comarcal de la Segarra 25200 Cervera Tel 973 531 300 Fax
973 532337

-Secretaria de l'Ajuntament dels Plans de Sió Tel/Fax 973 520 030 Horari d'oficina:
només dilluns i divendres de 19 a 21 h.

-També per correu electrònic a: assum@coac.net

Matrícula 60 €, Socis d'Amics de l'Arquitectura Popular 55 €, Carnet jove i
estudiants d'arquitectura 50 €, Jubilats 45 €

Amb la matrícula hi ha dret a: un dossier, un diploma i el dinar de l'últim dia

Places limitades. S'hi pot participar a partir de 16 anys.

Crèdit

El curs set comptabilitza en un crèdit i mig pels estudiants de l'Escola Tècnica Superior
d'Arquitectura de Barcelona (UPC)

Organitza

Associació d'Amics de l'Arquitectura Popular

Col·laboren

Consell Comarcal de la Segarra i Consell Comarcal de l'Urgell

Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura de Lleida. Diputació de Lleida,

Fundació Institut d'Estudis Ilerdencs. Ajuntament de Cervera, de Belianes, de

Bellpuig, de Verdú, dels Plans de Sió i de Tàrrega.
Col·legi d'Arquitectes. Demarcació de Lleida.
Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Lleida.
Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona (UPC)
Construccions Blanco-Rovira, Agramunt.

La matrícula es farà efectiva el primer dia del curs

El curs es realitzarà en indrets diferents. Cada dia es realitza en una població diferent i s'aprofitarà per conèixer l'arquitectura popular de la zona.

Publicacions

Es preveu realitzar una edició amb el recull de les activitats del curs d'enguany, que formarà part de la col·lecció Arquitectura Popular de l'Editorial Pagès, dels qual ja s'han publicat els següents:

1. *Les cabanes i els marges.*
2. *El territori i la casa.*
3. *L'arquitectura dels oficis.*
4. *L'arquitectura de l'aigua.*
5. *Religiositat en l'arquitectura popular*

Professors participants

Gabriel Barbeta, arquitecte i professor. Universitat de Girona.
Bea Barrientos, ceramista i professora, Talavera
Ramon Boleda, arqueòleg i pagès, Verdú
Albert Cuchí, Dr. arquitecte, professor UPC, Barcelona
Joan Ramon González, arqueòleg, IEI, Cap del Servei d'Arqueologia de l'Institut d'Estudis Ilerdencs.
Josep M. Llobet, historiador. Cervera
Jordi Moré, arqueòleg
Andreu Muñoz. Arquitecte Tècnic i president del Col·legi d'Aparelladors i Arq. Tec. de Lleida.
Ramon Ninot, artista, treballa la fusta i la pedra. Ha treballat de paleta. Cervera
Salvador Palomar, antropòleg i historiador, Ajuntament de Reus, membre de Carrutxa (Priorat i Baix Camp)
Jaume Rosell, Dr. Arquitecte, professor d'història de la construcció a la UPC, Barcelona
Joan Rovira, estudiós autodidacta del territori, Les Masuques.
Jaume Torres, historiador, cronista de la vila de Bellpuig
Miquel Torres, pagès i historiador, Sant Martí de Maldà

Coordina: Josep Mora, les Pallargues

BUTLLETA D'INSCRIPCIÓ

L'ARQUITECTURA DE TERRA

Nom i cognoms

Ofici

Adreça

.....

DP Població

Telèfon

Correu electrònic

Breu currículum

-soci AAP

-Carnet jove

-Jubilat